Ner 151. ROK 1844. SOBOTA 6 LIPCA

Pismo to wychodzi codziennie oprocz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepla podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne różne uwagi
	6	27" 3,''' 092	† 10, 0	4,''' 34	Pł. Zachodni słaby	Chmurno	w nocy deszcz
5	2	2, 586	† 16, 0	4, 73	„ „	Pochmurno	Deszcz
	10	1, 648	+ 12, 6	4, 84	Południowy „	„	

Wiadomości krajowe.

KRAKOW.

Wczoraj mnóstwo ciekawych przypatrywało się rozpoczętemu burzeniu muru zasłaniającego od tak dawna kościół ś. Andrzeja w ulicy Grodzkiéj, którą szpecił, i od tego punktu aż po kościół ewanielicki ś. Marcina ścieśniał ją w uderzającym sposobie. Teraz dopiero ulica grodzka, najdłuższa i najludniejsza, przybierze zupełnie piękną postać. Kościół ś. Andrzeja zupełnie odsłonięty, uzyska nową okazałą facyatę, i stanie się dopiero ozdobą téj części miasta.— Plan ten, tyle zbawienny, jeszcze przed dwudziestu laty uchwalony i przez sejm zamieniony w prawo, po usunięciu wszelkich przeszkód szczęśliwie nakoniec przyszedł do skutku.

Tegoroczny zjazd na kontrakty w Poznaniu, nie jest bardzo liczny; — przecież gazeta poznańska, która tę wiadomość zawiera, utrzymuje, że téj chwili Poznań przybrał postać wielkiéj stolicy, a poniżéj nawet nazywa go małym Paryżem. Artystów muzykalnych tak wielu się nazjeżdżało, że po dwa koncerta na dzień dają, — każdego poprzedzają wielkie pochwały; — życzyćby tylko należało, żeby i w korzyściach pieniężnych, mały Paryż odpowiedział swéj nazwie.—

DOKOŃCZENIE ARTYKUŁU O STANIE KRAJU.

Zawiązane w roku 1816 Towarzystwo Dobroczynności, gorliwem staraniem członków swoich i hojnością przyjaciół ludzkości, znacznie od pierwszego zawiązania swego uposażone, rozprzestrzeniwszy zakres zarządu swego i dobroczynnych usiłowań w przyjęciu opieki nad dziećmi, których rodzice dla kalectwa sami pozostają w domu ogólnego schronienia, potrzebowało zmiany swych przepisów, w roku 1817 i 1819 nadanych, i tym końcem Senat Rządzący na dniu 31 Grudnia 1838 r. nowy statut toż Towarzystwo urządzający potwierdził. Przepisy te nadały Towarzystwu Dobroczynności nową rękojmią zaufania rządu w oddaniu ich bezpośredniemu szafunkowi funduszów na utrzymanie domu ogólnego schronienia ubogich przeznaczonych. Aby zaś pierwiastkowy cel założenia instytutu tego, a mianowicie zapobieżenie żebractwu i zapewnienie schronienia jedynie przytułku i wsparcia potrzebującym dopiętym został, Senat uznał potrzebę pod dniem 3 Lipca 1840 r. wydać rozporządzenie, zasłonienie publiczności od natręctwa żebrzących i wspólne działanie ku temu celowi Towarzystwa Dobroczynności i dyrekcyi domu Pracy na celu mające. Gdy zaś dzieci pozbawione rodziców i opieki tułactwu oddane, poprzednio do domu pracy przymuszonéj, pomiędzy klassę ludzi zepsutych odsyłane, nawykając ich przykładem do złych nałogów, nie mogły rokować żadnéj nadziei, aby z postępem wieku stały się społeczeństwu użytecznemi, przeto Senat Rządzący zwrócił swą uwagę na te nieszczęśliwe istoty, i aczkolwiek niedostawało stósownych funduszów, poruczył je na koszt skarbu publicznego opiece Towarzystwa Dobroczynności, przeznaczywszy szczupły bo jedynie z summy 6000 złp. złożony fundusz przy wydzierżawieniu loteryi liczbowéj na ten cel zastrzeżony, i wydał pod dniem 4 maja 1841 roku urządzenie domu sierot, jako instytutu jednego z najpotrzebniejszych.

»Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego, postępuje ciągle w dobroczynnych zamiarach założyciela swego X. Piotra Skargi, rozdając jałmużnę lub miesięczne wsparcie, wyposażając ubogie a cnotliwe dziewczęta, i wypożyczając bez procentu na zastawy przeznaczone na ten cel summy. Wzorowa administracya instytutu tego, przyczyniła się do wzro-

stu jego funduszów. I tak: kiedy w r. 1837 fundusze Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego wynosiły w kapitałach hipotecznych zł. 667,180 gr. 16, w których na pomnożenie Banku Pobożnego znajdowała się summa 110,571 złp. 7 gr. i Bank tenże posiadał kapitał obiegowy złp. 83,774 gr. 14, już z początkiem r. 1843 kapitały rzeczone wynosiły summę złp. 872,006 gr. 4, w których się znajdowała na pomnożenie Banku Pobożnego summa 244,116 złp. 8 gr., a kapitał jego obiegowy 100,954 zł. 11 gr. dochodził.

Wiadomości zagraniczne.

WIADOMOSCI Z POCZTY DZISIEJSZEJ.

— *Paryż* 28 *Czerwca.* —

Xiażę Joinville jako dowódzca dywizyi flotty francuzkiéj na śródziemném morzu, na pokładzie okrętu liniowego *Suffryn*, odpłynął z Tulonu do Afryki. Dywizya ta składa się z okrętów liniowych: *Suffryn*, *Jemappes* i *Triton*, z fregaty *la Belle Poule (piękna kokoszka)* o 60 działach, fregaty parowéj *Asmodée*, korwety parowéj *Pluton*, i paropływów wojennych *Phare* i *Rubis*. Rozkaz z Paryża nadszedł do Tulonu 21 czerwca, i zaraz nazajutrz 22 nastąpiło wsiadanie na okręty.

Mimo tak groźne przygotowania do wojny z cesarstwem Marokko, nadeszły tu dziś wiadomości, wymagające atoli potwierdzenia że cesarz Muley Abderrhaman, na *ultimatum* konsula francuzkiego w Tangerze, dał zaspokajającą odpowiedź. Statek *Phenicien* przybyły 21 do Marsyli, donosi: że w chwili opuszczenia Gibraltaru głoszono tam powszechnie, że nieporozumienia pomiędzy Francyą i Marokko zgodnym sposobem załatwione zostały.—

— *Londyn* 28 *Czerwca.* —

Na miejsce lorda Grej namiestnika Irlandyi, dziennik Standart ogłasza lorda Heytesbury. —

Projekt do prawa przeciw otwieraniu listów na poczcie, wniesiony przez pana Duncombe w izbie niższéj parlamentu, odrzucony został większością 205 kresek przeciw 164.

— *Konstantynopol* 11 *Czerwca.* —

Sułtan powrócił wczoraj ze swéj podróży, i z wielkiemi uroczystościami był przyjmowany. —

Bunt w Albanii zupełnie przytłumiony został; buntownicy na wszystkich punktach pobici, których herszotowie z bronią w ręku pochwyceni. Jeszcze tylko błąkające się rozbitki przybywają do miast główniejszych, błagając władz sułtańskich o wyjednanie im przebaczenia.—

— *Warszawa* 2 *Lipca.* —

Wyjątek ze sprawozdania ministra oświecenia narodowego za rok 1843. Okręg naukowy Warszawski, składa się z 8 gubernij. Zakłady jego naukowe dzielą się na 1) specialne; 2) ogólne; i 3) prywatne. Do rzędu pierwszych należą: *a)* osobny zakład pod nazwaniem kursa pedagogiczne i wchodzący do jego składu komitet examinacyjny. W tym zakładzie jest urzędników i nauczycieli 11, uczniów 12. *b)* Instytut gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa w Marymoncie, liczący urzędników i nauczycieli 19, uczniów 153. W szkole wiejskiéj, przy instytucie, uczniów 21. *c)* gimnazyum realne, w Warsz. liczące urzędników i nauczycieli 22, uczniów 528. *d)* instytut nauczycieli elementarnych liczący urzędników i nauczycieli 7, uczniów 31. *e)* szkoła rabinów, w któréj urzędników i nauczycieli 19, uczniów 207. Do rzędu zakładów ogólnych należą: gimnazyów 10, w których jest inspektorów i nauczycieli 220, a uczniów 3,823. W liczbie tych ostatnich znajduje się: Szlachty 1,073, dzieci urzędników 1713, dzieci obywateli miejskich 941, dzieci włościan 96. Przy gimnazyum guberniał. Warsz. otwarte zostały kursa prawne, na które uczęszcza 178 uczniów. *b)* szkół powiatowych, w których liczy się inspektorów i nauczycieli 215, uczniów 2759; w téj liczbie szlachty 728, dzieci urzędników 935, dzieci obywateli miejskich 926, dzieci włościan 170 *c)* 79 szkół rzemieślniczych niedzielnych, w których nauczycieli 4, (oprócz nauczycieli wykazanych przy innych zakładach naukowych,) uczniów 6126. *d)* 994 szkół elementar. w nich nauczycieli 997, uczącéj się płci obojéj 53,001. *e)* szkół żydowskich 5, w nich nauczycieli 12 uczniów płci mezkiéj 239, żeńskiéj 90. Do rzędu zakładów naukowych prywatnych wchodzą pensye i szkoły utrzymywane przez osoby prywatne. Dzielą się one na wyższe i niższe, czyli początkowe. *a)* 55 wyższych zakładów naukowych prywatnych, z których 8 dla płci męzkiéj, a 47 dla płci żeńskiéj, w nich dozorujących i uczących 13, (prócz wyliczonych przy innych zakładach naukowych,) uczniów płci męzkiéj 210, żeńskiéj 1,702. *b)* 134 niższych zakładów naukowych prywatnych, w téj liczbie męzkiéj 29, żeńskiéj 63, spólnych 42; w nich uczących 134, uczn. płci męzk. 1620, żeńsk. 1,560. Wszystkich razem zakładów naukowych liczy się 1,302, uczniów płci obojéj 72,260. W tych liczbie: wyznania grecko rossyjsk. 194, unickiego 1,003. Ewangelic. 11,939, mojżeszowego 1424 i mahometańs. 12 reszta jest wyznania Rzymsko-katolickiego. W roku zeszłym po domach prywatnych zajmowało się wykładaniem nauk: nauczycieli domow. 95, nauczycielek 41. Otrzymało stopnie nauczycieli wyższych zakładów naukow. w skutku examinu 1; wydano świadectw na stopnie niższych guwernerów domow. 43, wyższych guwernantek 10, niższych guwernantek 39, nauczycieli domow. 45, nauczycielek domow. 31. Biblioteka rządowa Warsz. zawiera 74,252 tomów i 1878 numerów mapp, rysunków, i nut; 1502 medali i monet. W gabinecie zoologicznym znajduje się 33,406 exemplarzy. Gabinet plastyczno botaniczny, składający się z zasu-

szonych roślin i woskowych wizerunków tychże, zawiera 2,004 exemplarzy. Gabinet mineralogiczny składa się z 14,557 przedmiotów. W gabinecie fizycznym znajduje się 702 narzędzi machin i innych sprzętów. Zbiór modeli techniczno-architektonicz.; oraz do wykładu Jeometryi wykreślnéj, składa się ze 164 przedmiotów. W gabinecie wyrobów gipsowych znajduje się 680 exemplarzy; w zbiorze obrazów jest 25 dzieł malarzy krajowych. Zbiór osobliwości liczy 107 przedmiotów. Obserwatoryum astronom. posiada 30 narzędzi i bibliotekę z 417 tomów. W ogrodzie botanicznym utrzymuje sie żywych roślin 12,124 gatunków.

— *Wiedeń* 15 *Czerwca.* —

Pułkownik baron Moll, adjutant cesarski, wysłany został do xżny d'Angoulême z listem współubolewającym cesarza nad stratą jéj dostojnego małżonka.

WIADOMOSCI Z POPRZEDNICH POCZT.

— *Tryest* 15 *Czerwca.* —

Xżna Angoulème z powodu śmierci swego małżonka, podarowała znaczną summę miastu Gorycya na założenie szpitala dla obłąkanych. Xżna wyjedzie do Kirchberga, ale powróci na zimę do Gorycyi.

Xiążę Angoulème zapisał testamentem dochody z swego majątku w dożywociu pozostałéj po nim wdowie, sam zaś majątek zapisał w $\frac{2}{3}$ częściach xciu Bordeaux, a w $\frac{1}{3}$ jego siostrze.

— *Paryż* 21 *Czerwca.* —

Według wiadomości z Tulonu, liniowe okręty *Jemappes i Triton* i fregata *La belle-Poule* odkomenderowane zostały od floty wysp Hyeryjskich i oczekują pod Tulonem na przybycie xcia Joinville. Mnóstwo dział przewieziono na ich pokłady, i dowódzca wyprawy będzie miał pod rozporządzeniem swojem przeszł 2000 wojska.

W izbie parów rozpoczęły się dziś rozprawy nad prawem względem fałszowania win. P. Gay Lussac (sławny chemik) zabrał głos przeciw temu prawu. Starał się on szczególniéj zbić niektóre twierdzenia w sprawozdaniu, złożonem w izbie deput. przez margr. Lagrange. W handlu winnym, utrzymuje on, nie zachodzą żadne zdrowiu szkodliwe fałszowania, a mianowicie niedokwas ołowiu nie bywa wcale używany, ale tylko mięszanina alkoholu z wodą. Ale przezto nie nadweręża się zdrowie. Do farbowania win używane przedmioty są mało znaczące. Publiczny przeto stan zdrowia przez używane mięszaniny nie jest zagrożony, i nieroztropnie jest sprzeciwiać się przyjętym zwyczajom, które są spowodowane przez nawyknienia i potrzeby pewnéj klassy społeczeństwa.

Według urzędowych wykazów, Francya posiada teraz w swych wojskowych magazynach 7,969,285 kul działowych i bomb, 10,591,547 kilogr. prochu i 14,086 dział, to jest 4825 dział polowych, a resztę fortyfikacyjnych.

Kommissya z r. 1822 zaproponowała liczbę dział 17,418; kommissya zaś, która własnie co ukończyła swe prace, powiększyła liczbę potrzebnych dział do 20,455, z których przeznaczone są:

Do obwarowania brzegów wyspy Korsyki 3189; do obwarowania Paryża 2,208; do innych twierdz w kraju 3027; do obwarowania Lyonu 456. Razem 8,880 dział.

Według zdania przeto rzeczonéj kommissyi, Francya potrzebuje jeszcze 6875 dział, aby teraźniejszy system obrony w zupełności uorganizować.

Z Tulonu donoszą co następuje: Zdaje się, że rząd musiał otrzymać ważne wiadomości od brzegów Afryki, gdyż nadeszłe téj nocy rozkazy wprawiły wszystko w ruch w naszem mieście. Trzeci pułk piechoty morskiéj otrzymał rozkaz o god. 1 po północy, aby utworzył na prędce batalion wojenny z 700 ludzi, któryby gotowy był do odpłynięcia wieczorem. Dowiadujemy się prócz tego, że artylerya marynarki, zaledwie wystarczająca służbie sobie oznaczonej, organizuje dwie kompanie po 100 ludzi, które także odpłyną wieczór. Tym sposobem przygotowują się ważne wypadki, i gdy rząd postanowił wysłać jednocześnie piechotę i artylleryę marynarki, w chwili gdy Tulon nie ma garnizonu, powody muszą być naglące. Cel wyprawy nie jest stanowczo wiadomy, ale są powody sądzenia, że idzie o zajęcie portu marokańskiego, gdyż wojsko, które niebawem ma wsiadać na okręty, nie jest wysłane do jeneralnego gubernatora Algieru, ale do Marokko.

P. S. W południe. W téj chwili donoszą, że okręty liniowe *Triton* i *Jemappes* i fregata *Belle-Poule* należéć będą do wyprawy.

— *Madryt* 15 *Czerwca.* —

Wiadomości nasze z Barcelony dochodzą do dnia 11. D. 10 po południu przyjmowany był przez królowę na prywatném posłuchaniu, nadzwyczajny poseł porty Ottomańskiéj, Fuad Effendi. Królowę otaczali królowa matka, siostra, minister spraw zagr. i dwór. Poseł turecki miał następującą przemowę w języku francuzkim:

»Madame! Mam zaszczyt złożyć W. K. M. pismo cesarza, pana mego, jako odpowiedź na to, w którém Wasza K. M. udzielić mu raczyłaś radosną wiadomość o swéj pełnoletności. Cesarz, mój monarcha, napełniony był najżywszą radością, gdy się dowiedział o tym wielkim i szczęśliwym wypadku, który w dostojne ręce W. K. M. złożył ową władzę, któréj wykonanie nie tylko udzieli jéj tronowi siłę i godność, ale także stanie się pewną rękojmią zabezpieczenia prawdziwego dobra dla poddanych W. K. M., i pomyślności kraju. Cesarz mój władca, połączony z W. K. M. węzłami niezachwianéj przyjaźni, poczytał sobie za obowiązek złożyć W. K. Mci, za pośrednictwem tego uroczystego poselstwa, publiczne świadectwo współudziału swego w tym zbawiennym wypadku, ciesząc się serdecznie, iż widzi W.

K. M. otoczoną miłością, uszanowaniem i wiernością swego ludu, i prowadzącą wodze rządu do uszczęśliwienia Hiszpanii, monarcha mój, wybierając mnie do tego nadzwyczajnego poselstwa, chciał mnie zaufaniem swem zaszczycić abym był tłómaczem ożywiających go uczuć i przyjaźni, zgodności i zupełnego porozumienia, jakie między obudwoma mocarstwami istnieją. Mnie samego, Madame, przejmuje to jedyne życzenie, abym w czasie mego poselstwa stał się godnym życzliwości Waszéj K. Mci. Racz Wasza K. M. przyjąć hołd mego uszanowania i głębokiéj wdzięczności za uprzejme przyjęcie; jakiego od rządu Waszéj K. M. doznałem. «

Królowa odpowiedziała w języku francuzkim:

» Z najżywszém zadowoleniem dowiaduje się o przyjaźń i współczucia, jakieś mi pan objawił w imieniu monarchy swego z okoliczności ogłoszenia pełnoletności mojéj. Możesz go pan zapewnić, że jego życzenia dla mnie i dla poddanych moich nie są żywszemi szczerszemi, od tych, jakie ja wznoszę do Wszechmocnego, dla pomyślności rządów jego. A Wpan, panie pośle, rachuj pan od dziś na moją życzliwość. jako najgodniejsza osoba, którą cesarz wybrać mógł dla uwiadomienia mnie o swych przyjacielskich uczuciach. «

Poseł zwrócił się potem do królowéj Krystyny, winszując jéj, w imieniu swego cesarza, powrotu jéj do Hiszpanii.

Margrabia Viluma, po przybyciu do Barcelony oświadczył, iż gabinety, tak londyński jak paryzki, oznajmiły mu, że rząd hiszpański dopóty tylko liczyć może na ich szacunek i współczucie, dopóki sumiennie trzymać się będzie konstytucyi, a unikać drogi reakcyi.

Gdy królowe nie tak prędko powrócić mają do stolicy, nietylko wszyscy ministrowie ale i dyplomatycy dworów zagranicznych udać się mają do Barcelony.

Nieprzyjacielska postawa, jaką przyjął cesarz marokański naprzeciw wojsku francuzkiemu w Algierze, wzbudza tu tem większą uwagę, gdyż ten monarcha wzbrania się stale dać zadosyć uczynienie żądane przez Hiszpanię. Hiszpański wicekonsul, który przywiózł ultimatum z Tangeru do Larrache, był w drodze napastowany i zaledwie potrafił życie swe uratować. Angielski konsul jeneralny w Tangerze dokłada wszelkich starań, aby rząd marokański nakłonić do powolności. Gdyby przyszło do nieprzyjacielskich kroków między Francyą i Hiszpanią z jednéj a Marokiem z drugiéj strony, naturalnie Ceuta służyć będzie dwom pierwszym za ważny punkt oparcia. Rząd francuzki zapytał się rządu hiszpańskiego, czyby za znaczną summę pieniędzy nie odstąpił Ceuty, ale odmowna nastąpiła odpowiedź.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 5 do dnia 6 Lipca.

Wąsowicz Eustachy ob., Kesselbauer Karol, Stronczyńska Klementyna ob., Strączyński Kazimierz, Łącki Leopold, Pruszyński Jakób ob., Radziszewska Karolina, z Polski; -- Bobrowski Karol hr., Lazaroff Mikołaj, z Galicyi; -- Bender Karol, Kapuściński Ludwik, Promnitz Julian, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa

Zalewski Julian ob., Kiendrzycka Marya, Chmielewski Kajetan, Skarzewski Marcelli, do Polski; Dąbrowski Józef, do Galicyi.

Doniesienie Urzędowe.

NOTARYUSZ PUBLICZNY.

Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Zawiadamia iż w skutek reskryptu Trybunału z dnia 17 Kwietnia 1844, N. 2145 w drodze pertraktacyi spadkowéj po Janie Kruczkowskim, rozpocznie się sprzedaż przez publiczną licytacyą w wsi Prądniku Białym w Dystrykcie Balickim, w domu pod L. 9 w dniu 15 Lipca r. b. o godzinie 9 rano. Pościeli, bielizny, sukien, stolarszczyzny, różnych ruchomości gospodarskich i kuchennych, i narzędzi rolniczych i gospodarskich, a w d. 16 t. m. i r. konie, krowy, jałówka, o godzinie 11 z rana w Krakowie na targowisku końskiem, następnie w d. 17 Lipca b. r. o godzinie 9 z rana w domu pod L. 5 w Gminie VII. kleparz, cyna, stolarszczyzna, perły, korale, sreber, kosztowności, i innych ruchomości, a to za gotową srebrną monetę.

Kraków d. 4 Lipca 1844 r.

(2r.) Franciszek *Jakubowski.*

Doniesienie prywatne.

Zawiadamia się interesowaną Publiczność, iż handel J. N. Walter przeprowadzony został z kamienicy szaréj, do domu własnego pod Krzysztoforami zwanego.

(2r.)